

Porteføljestyret for humaniora og samfunnsvitenskap

Referat

Møte 5/2022

Dato 01.11.2022, kl. 11.00 – 16.00
Sted Zoom

Tilstede: Camilla Serck-Hanssen, leder
Hans Dam Christensen
Narve Fulsås (fra kl 11-13)
Kristian Berg Harpviken
Terje Lohndal
Jill Walker Rettberg (fra kl 12-15.45)
Eva-Maria Svensson
Mari Teigen
Jarle Trondal
Åsa Sandnes, observatør

Forfall: Mari Rege

Tilstede fra Forskningsrådet: *I møterom Bonnevie 2:*
Petter Helgesen
Sunniva Brandtzæg
Christian Lund
Heidi Roggen (sak 39-41)
Kristen Ulstein (sak 40)
Anette Askedal (sak 43)
Siv Haugan (sak 43)
Marianne Haavardsholm Aandahl (sak 43)
Tor Lunde Larsen (sak 44)

Sak PSHUMSAM 36/22 **Godkjenning av saklisten**

Vedtak: *Saklisten godkjennes.*

Sak PSHUMSAM 37/22 **Godkjent referat fra møte 4/22, 25.08-26.08.2022;**

Vedtak: *Referatet tas til etterretning.*

Sak PSHUMSAM 38/22 **Spørsmål om habilitet**

Vedtak: *Det var ingen inhabilitet blant styremedlemmene*

Sak PSHUMSAM 39/22 **Orienteringer**

- Statsbudsjettet for 2023

Avdelingsdirektør Petter Helgesen orienterte. Forskningsrådet er foreløpig gitt fleksibilitet ut 2024 til å kunne bevilge mellom budsjettposter innenfor et budsjettår. Det er gitt signaler om at denne praksisen kan fortsette etter dette. Det er på nåværende tidspunkt ikke behov for ytterligere tiltak for å stramme inn på tildelingene. Forskningsrådet skal lyse ut FRIPRO-midler i 2023 med tildeling i 2024. Forskningsrådet har fått krevende innstramminger i sitt virksomhetsbudsjett i 2023 og varsel om ytterligere kutt i 2024. Dette innebærer omstilling med nedbemanning fra 2023.

Under dette punktet hadde porteføljestyret spørsmål om hvordan omorganiseringen i Forskningsrådet får implikasjoner for porteføljestyringen. Til dette svarte Helgesen at det ikke er et 1-1 forhold mellom styrer og avdelinger i Forskningsrådet. Administrasjonen vil ha dialog med styrets representant i NOS HS om ansvaret for NOS HS framover.

- Prosess for oppnevning av nye porteføljestyrer i 2023

Medlemmene i alle porteføljestyrene har svart på en undersøkelse om sine erfaringer med arbeidet i styrene. Administrasjonen vurderer nå tre elementer i forbindelse med oppnevning av nye porteføljestyrer fra mai 2023: styrenes mandat og profil; forholdet mellom Forskningsrådets styre og porteføljestyrene; og ansvarsområdet for hvert porteføljestyre. Helgesen varslet at det trolig blir endringer i sammensetningen av styrene, og at det er sannsynlig at det blir færre porteføljestyrer. Dette henger både sammen med nedskjæringene i Forskningsrådet, og at bevilgninger som nå gjøres av Styret skal organiseres på en ny måte. Muligheten for å slå sammen fagstyrene vurderes i modellene som diskuteres.

Porteføljestyret uttrykte bekymring over at det kan bli ett fagstyre. Håndteringen av humaniora, samfunnsvitenskap og rettsvitenskap kan bli skadelidende av dette. Vektleggingen av grunnleggende forskning vil også kunne bli svekket. Styret var også overrasket over at man vil gjøre dette uten en mer omfattende prosess der også forskningsmiljøene er involvert. Før man gjør dette bør man vite mer om effektene av den strukturen man har i dag.

Helgesen svarte at den grunnleggende forskningen kan få en tydeligere stemme med ett tungt fagstyre. Forskningsrådets styre har også vedtatt at humsam bør representeres bedre i tematiske styrer.

Porteføljestyret ønsket å ta opp dette punktet under Eventuelt.

- Oppsummering av søknadsbehandling 2022

Saksdokument:

- 1 vedlegg

Administrasjonen orienterte om resultatene fra søknadsbehandlingen i 2022. Porteføljestyret kommenterte at det er viktig at totaltallene for antall søknader tas med når man presenterer innvilgelsesprosent, og ikke bare kvalifiserte søknader. Det ble også stilt spørsmål om resultatene for forskerprosjekt i tematiske porteføljer og totalt i Forskningsrådet. Med referanse til det framtidige målet om 25 prosent innvilgelse, påpekte porteføljestyret at 25 % innvilgelse til de kvalifiserte søknadene er en svært lav innvilgelsesprosent.

Vedtak:

Orienteringene tas til etterretning.

Sak PSHUMSAM 40/22

Ny langtidsplan for forskning og høyere utdanning

Sakstype: Orientering

Saksdokument:

- 1 vedlegg

Administrasjonen orienterte om ny langtidsplan for forskning og utdanning, som ble lagt fram sammen med Statsbudsjettet for 2023. Porteføljestyret hadde følgende kommentarer til planen:

- I sin tilbakemelding må Forskningsrådets styre si noe om nedprioriteringen av kvalitet og grunnforskning. Målet om fremragende forskning bør tas inn igjen.
- Det er utfordrende at banebrytende forskning ikke er like høyt prioritert som i tidligere planer. Det er forskjell på fremragende forskning og høy kvalitet i forskning.
- Er det en nasjonal endring eller resultat av tilpasning til en internasjonal trend at fremragende forskning ikke lenger er et mål?
- Det er gledelig at det i langt større grad enn tidligere vises til humaniora og samfunnsfag under de tematiske prioriteringene.
- Norge skiller seg allerede ut med lav andel konkurranseutsatte midler til forskning. Hvis det er slik at balansen skal ytterligere forrykkes mellom basisfinansiering og konkurranseutsatte midler vil det innebære at vi avviker enda mer fra resten av verden.
- Demokrati og ytringsfrihet er bakt inn, men burde ikke det være en egen satsing?
- Kierulf-utvalget får urimelig stor plass i planen.

Vedtak: *Orienteringen tas til etterretning.*

Sak PSHUMSAM 41/22

Søknadsbegrensende tiltak for FRIPRO

Sakstype: Diskusjon

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/1 vedlegg

Administrasjonen presenterte bakgrunnen for at Forskningsrådet må innføre søknadsbegrensende tiltak for FRIPRO, og la fram forslag til mulige tiltak som porteføljestyret ble bedt om å vurdere.

Porteføljestyret mente at de tre første av de foreslåtte tiltakene: karantene, to-trinns behandling og løpende frist er mest aktuelle, og at karantene antagelig er det mest effektive tiltaket. Videre er det viktig å se på premisser for at tiltakene skal fungere på best mulig måte.

Porteføljestyret hadde ellers følgende innspill:

- Det har pågått en langvarig oppmuntring og opptrening i søknadsskriving ved institusjonene. Hva vet vi om merverdien av søknadsskriving? Finnes det noen evaluering av dette?
- Maks antall søknader per institusjon er umulig å gjennomføre for institusjonene og utfordrer også den akademiske friheten.
- Forskningsrådet bør se på ressurser brukt på saksbehandlingstid per søknad.
- Instituttsektoren er mest avhengige av ekstern finansiering. Enkelte tiltak kan slå veldig ulikt ut for instituttsektor og UH-sektor, og aller verst for yngre i instituttsektor.

- Søknadsbegrensende tiltak vil gi grunnlag for et enda mer kritisk søkelys på evalueringsprosessen. I den sammenheng er det viktig at resultatene av Forskningsrådets tiltak for å forbedre søknadsbehandlingen blir synliggjort.
- Karantene bør eventuelt være i kombinasjon med begrensning for antall ganger samme søknad kan sendes inn.
- Det er lite ressursbesparende å innføre to-trinns-behandling, gitt at også første trinn krever mye innsats. To-trinn forutsetter at prosessen har legitimitet samtidig som den skal være kostnadsbesparende.
- Løpende frist kan redusere stresset rundt søknadsfristene, men hvordan vil løpende frist fungere i praksis i en åpen konkurransearena?
- En pragmatisk tilnærming er å ta med flere mindre tiltak med små omkostninger.

Vedtak: *Administrasjonen tar med seg porteføljestyrets synspunkter og anbefalinger i det videre arbeidet med å utvikle søknadsreduserende tiltak for FRIPRO.*

Sak PSHUMSAM 42/22

Investeringsplan 2023-2025

Sakstype: Beslutning

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/1 vedlegg

Det var gjort endringer i investeringsplanen siden planen ble lagt fram for porteføljestyret på forrige møte. Det blir lyst ut midler for FRIPRO i 2023 for prosjekter med oppstart i 2024. Tallene i Langtidsbudsjettet for planlagte utlysninger i 2024 og 2025 er tatt vekk, siden tallene for FRIPRO ennå er uklare. Styret hadde ingen kommentarer til den foreliggende versjonen.

Vedtak: *Porteføljestyrets godkjenner den endelige versjonen av investeringsplanen.*

Sak PSHUMSAM 43/22

Horisont Europa: Muligheter i klynge 2 og integrering av humsam

Sakstype: Orientering og diskusjon

Saksdokument:

- Saksframlegg

Det var lagt opp til en to-delt orientering og diskusjon der første del omhandlet hvilke muligheter norske humsam-miljøer har i klyngen *Culture, creativity and inclusive society* under samfunnsutfordringer i Horisont Europa. Andre del handlet om hvordan Horisont Europa jobber med integrering av humsam i klynge 5: energiomstilling. Porteføljestyret ble bedt om å gi innspill til mulig mobilisering av norske humsam-miljøer i Horisont Europa.

Porteføljestyret kommenterte at det er en rekke interessante tema/utlysninger innenfor klynge 2 rettet mot humsam-forskere. De detaljerte kravene utlysningene stiller til leveranse og impact oppleves imidlertid som lite motiverende fra et hum-perspektiv.

Dette er arbeidskrevende prosjekter som er tunge å administrere. Styret påpekte at det er en utfordring å gjøre disse utlysningene attraktive, og at det er behov for en kulturendring i miljøene for å få til tverrfaglig samarbeid og bygge nettverk. Dette er en jobb som tar tid og ansvaret ligger først og fremst hos institusjonene. Styret mente at det er vanskelig å se at egne PES-midler for hum-miljøer kan ha en stor effekt, men pekte også på at PES-midler kan være nyttige siden det er kompetansekrevende å etablere avtaler mellom institusjoner og land for å sende søknader. Styret etterspurte gode eksempler fra humanistiske forskningsmiljøer som har nådd opp i konkurransen, og som potensielt kan virke motiverende.

Vedtak: *Administrasjonen tar med seg porteføljestyrets innspill i det videre arbeidet med å mobilisere humsam-miljøer til Horisont Europa.*

Sak PSHUMSAM 44/22

Status for opptrappingsplanen for humaniora

Sakstype: Diskusjon

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/2 vedlegg

Det vedlagte notatet beskriver status for opptrappingsplanen. I sin innledning presenterte administrasjonen tematiske utlysninger i 2023 som kan være relevante for humaniora. Porteføljestyret hadde følgende kommentarer til arbeidet med oppfølgingsplanen og mulige tiltak:

- Det er fortsatt er en vei å gå før de tematiske utlysningene faktisk etterspør humaniora. Det er behov for nye måter å jobbe på.
- Arbeidsutvalg på tvers kan være en nyttig måte å jobbe på.
- Forslaget om å sette humaniora i front i utvalgte utlysninger, som kom opp på workshop om humaniora og bærekraft, er godt. Dette vil kunne fokusere på humanioras særegne bidrag.
- Det er viktig at man konkretiserer hvilke deler av humaniora man retter seg mot i tverrfaglige utlysninger.

Vedtak: *Administrasjonen følger opp porteføljestyrets synspunkter og anbefalinger i det videre arbeidet med å nå opptrappingsplanens mål. Planen oppsummeres i 2023.*

Sak PSHUMSAM 45/22

Eventuelt: PS Humsams syn på endringer i porteføljestyring

Porteføljestyret er opptatt av å beholde en porteføljestyrestruktur som ivaretar den grunnleggende frie forskningen. Forskningsrådet er i en svært alvorlig situasjon, der betingelsene for den grunnleggende forskningen er under press. Situasjonen for FRIPRO er fortsatt usikker, og det er en svært alvorlig situasjon for SFF. Det er en styrke at det er tre stemmer som målbærer de samme verdiene i felles fora og overfor Forskningsrådets styre. Det er også behov for å ha styrer som har et spesifikt blikk på de ulike fagområdene. Det bør derfor vises forsiktighet med å endre styrestrukturen og slå sammen de tre fagporteføljestyrene.

Vedtak: *Porteføljestyret er opptatt av å styrke den frie forskningens stilling og oppfordrer til å beholde tre fagporteføljestyre.*

Sak PSHUMSAM 46/22

Godkjenning av vedtaksprotokoll

Vedtak: *Vedtaksprotokollen ble godkjent.*